

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptoriu[m] Domini Gotscalci Hollen de ordine Heremitarum sancti Augustini

Hollen, Godescalcus

Nurmberge, 1521

VD16 H 4471

Non adorabis deos alienos.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30748

Preceptum primum

Etia ciuitas romana: cum finem tanti mali tamq̄ diuturni neq̄ diuina miscōia: neq̄ humano auxilio imponi videretur cura sacerdotū inspectis sibillinis libris animaduertūt nō aliter pristinā recupare salubritatē posse: nisi ab epidauro insula esculapius. i. filius apollinis esset accersitus. Mithis itaq̄ legat̄ vnica fatalis remedij opem auctoritate sua: que iam erat in terris amplissima simulachrū romani portauerūt & statim pestis cessauit. hec Valerius. Audiui de q̄dam medico peritissimo: q̄ debebat curare vnū habentē tibiam putridam: adhibuit om̄e genus medicaminis ad curandum: sed finaliter nō potuit. Quo dimisso adducta fuit vna vetula que suis carminibus tantū demonē infestauit: q̄ diabolus respōdit de crure dicēs: q̄ esset ibi ipsemet quintus in crure: & nulla arte posset expelli nisi p̄ artē illi⁹ vetule: que demones inde expulit: & hominē in crure sanauit. Cur hoc diabolus fecit nisi perfidiam illius vetule confortaret & cōfirmaret. Noui quendam in italia qui habuit illam gratiā: si tñ gratia debeat dici: qui sanauit om̄es epilepticos cum quibusdam verbis & signis legēdo euangelium super eos: quod legit̄ feria quarta in quatuor tēporibus: vbi dicit̄. Et erat spumans & stridens & c. legēdo illud versus quatuor partes mundi. Litatus fuit tandē p̄ suos superiores: & interrogat⁹ ab eis: quibus verbis & modis hoc p̄ficeret: dixit eis verba signa & modū: & patres viderunt q̄ multas superstitiones immiscuit & inhibuerunt sibi ne deinceps h̄ faceret.

Non adorabis deos alienos.

Septimi qui peccant contra illud preceptum sunt illi q̄ somnia obseruāt. De quibus Deutero. xvij. Non sit in te qui ariolos sciscitetur: nec qui obseruet somnia: sicut quidam gentiles: quibus demones in somnis apparuerunt reuelando eis futura. Hec vocatur diuinitio somniorum. Circa quod notādū: q̄ tribus modis contingit peccare circa somnia. **P**rimo credendo illud fantasma q̄ incubus dicitur fm̄ medicos: q̄ in somnis contingit: & appet q̄ sit q̄dā vetula antiqua calcās corpora: cadens super homines tanq̄ saccus

auene & multas alias fatuitates credunt vulgares de fantasmate: q̄ est sane fidei contrarium. Dicunt aut̄ medici q̄ euenit illis qui frequenter dormiūt resupini super nimia repletionē cibi & potus. **E**l euenit ex vapore corrupto & a calore resoluto op̄ pilans & aggrauans cerebrum & cor: ita q̄ spiritus plenarie non potest se diffundere ad totum corpus: imo primo deficit spiritus in extremis. Ideo videtur patienti: q̄ illud fantasma incipit ascendere a pedib⁹ & inde ad totum corpus. Qui enim ista frequenter accidunt nisi mediat̄ aliquid istorum: incurrit aut̄ apoplexiam aut̄ spasmus aut̄ paralysim aut̄ mortem subitanam.

Secundo peccant: qui credunt ea q̄ sūt in somnis vera esse & veraciter fieri. Sicut quedam vetule fatent̄ se cum diana paganorum dea vel herodiada cum innumera multitudine mulierum super quibusdam bestiis: nocturnis horis multarū terrarū spacia pertransire & eius iussioni velut dominic obedire. Tisserūt etiam ab illis creaturis se in melius vel deterius cōmutari: aut in aliā spēm vel similem posse transformari. De quibus dicit̄. xxvj. q. v. c. episcopi corūq̄. Ubi dicit̄ decretum. Si quidem ipse sathanas qui transfiguratur se in angelum lucis: cum mentē cuiusq̄ mulieris ceperit & hanc per infidelitatē sibi subiugauerit illico trāformatur se in diuersarū species personarum atq̄ similitudines: & mentem quam captiuam tenet in somnis deludens modo leta: modo tristia: modo cognitas: modo incognitas personas ostendens per deuia queq̄ deducit. Et cum solus spiritus hoc patit̄ infidelis: hoc nō in ania: sed in corpe euenire opinat̄. Quis em̄ in somnis & nocturnis visionibus non extra se ipsum educitur: & multa videt dormiendo que nunq̄ vigilando viderat? Quis enim tam stultus & hebes sit qui hec om̄ia que i solo spū sūt etiā in corpore accidere arbitratur? Quis ezechiel visiones dñi in spiritu: non in corpore vidit & audiuit: sicut ipse dicit. Statim fui in spiritu. Et paulus nō audet se raptū in corpe dicere. Sequitur. Qui talia credit & his similia pdit fidem & qui rectam fidem non habet h̄c nō est eius

sed illius in quē credit id est diaboli. Nam
 de dño scriptum est. Omnia per ipsuz facta
 sunt. Quisquis ergo credit posse fieri ali-
 quam creaturā: aut in melius aut in dete-
 riorius commutari aut transformari in aliam
 speciem vel in aliam similitudinem: nisi ab
 ipso creatore: qui omnia fecit: et per quem
 omnia facta sunt: nculdubio infidelis est et
 pagano deterior. Hęc ille. Stulte sunt er-
 go mulieres aut viri: qui credunt illa vera
 esse. Aliqñ em̄ videtur alicui laico in som-
 nis q̄ sit ep̄us aut sacerdos: nunquid eu-
 gilians propter hoc est sacerdos aut ep̄us.
 Ponit Joānes quiddam exemplum q̄ q̄daz
 frater ordinis heremitarum sancti Augu-
 stini intrauit vnā villam vbi inuenit vnā
 feminam dicte opinionis. Cum frater ille
 perfidiā verbis conaret expellere: illa p̄ti-
 naciter se credere plus affirmavit. Cui fra-
 ter. Sinas me esse p̄sentē cum de proximo
 recedat. Respondit illa. Ita si placet me
 recedente videas p̄sentibus etiam testib⁹
 idoneis. Rigitur vt deliram illam zelator
 animarū couinceret: adueniente die re-
 ces-
 sus quē vetula p̄fixerat affuit ille frater cū
 fide dignis hominibus. Et illa cubellaz in
 qua pasta formari solet supra scānum po-
 sitam intrauit: et vt sederet cepit dicere ap-
 plicatis verbis maleficis et vnguento re-
 clinato capite obdormiuit: statim ope de-
 monis ad cōfirmandā p̄fidiam somnia de
 dña veneris habuit et alijs superstitionib⁹
 et in iubilo quodam cepit clamare cum mo-
 tibus corpis: et cubella cecidit de scanno
 et caput modicū cōtrivit. Frater ille clama-
 uit iam euigilatā dicens. Abi queso es an-
 cum diana fuisti q̄ testimonio p̄sentiu nun-
 q̄ de cubella recessisti. Et sic ab errore fuit
 reuocata. Contra hunc errorem videt vale-
 re: q̄ in vita beati Germani altifiodoren-
 sis legit: q̄ cū declinasset ad quoddā hospī-
 tiū vidit cū omnes de domo cenassent men-
 sam iterū preparari. Qui cū adiuratus in-
 quisiuisset quibus talia p̄pararent. Dicunt
 ei: q̄ bonis mulieribus que de nocte inee-
 debant. Unde vir sanctus vigilans cum
 demones in forma aduenissent humana et
 ad mensam sedissent illam. Illis qui de do-
 mo erant in lectis suis quiescentibus vir

sanctus surrexit: et demones abire nō per-
 mittens: excitauit eos qui de domo erant
 inquirens ab eis si personas illas agnosce-
 rent. Qui rīderunt q̄ sic: addentes q̄ vici-
 ni erant eoz. Unde vir sanctus misit illos
 ad domos vicinorū vt viderent an essent
 ibi. Quod cū retulissent viro sancto ibi es-
 se: coegit demones indicare se ipsos: et cō-
 fessi sunt se demones esse: et sic hoībus illu-
 dere. ¶ Tertio peccant in somnijs: quia
 somnia obseruant diuīnantes. Contra il-
 lud Eccl̄. xxxiii. Somnia ne cures: som-
 nia extollunt imprudentes. Ibidem mul-
 tos errare fecerunt somnia: et exciderunt
 sperantes in illis. Unde quidam dum mul-
 tum attenderet somnis somniavit se diu-
 viciturum. Cumq̄ multa bona congrega-
 set in annos plurimos repente defunctus
 est. Circa q̄d notādum: q̄ somnia fiunt sex
 modis fm̄ b̄t̄m Gregoriz. iiii. dial. Primo
 ex corporis complexionē et repletionē: vna
 de q̄ in aliquo corpe abundat aliquis hu-
 mor accedens ad organū fantasie: tūc fan-
 tasia format idolū simile illi humori: et ap-
 paret hoī q̄ est in aqua: sic etiam contingit
 ebriosis: q̄ humor dulcis est et flegmatic⁹
 et descendit a capite et apparet hoī q̄ gustet
 dulcia. Si r̄ colera abundante somniat ho-
 mo frequēter de incendijs. Sic narrat Al-
 bertus quēdam somnia se picem ardentes
 fuisse infusam in ventrē ei⁹. Causa fuit q̄a
 in eo abundauit colera nigra ī magna quan-
 titate. Talia somnia sunt signa futuraz in-
 firmitatū. De talib⁹ informant medici ad
 iudicandū de cōditionibus infirmi. Secū-
 do causat ex frequenti cogitatione. Unde
 hoīes solliciti et cogitatiui circa aliqua ne-
 gocia frequenter somniant de eisdem. Et
 hec est causa: quare frequenter somniant
 de amicis suis. Et certius est de eis q̄ ex-
 traneis: quia amici maxime sunt solliciti
 de se inuicē. Tertio causat ex celestiu cor-
 porum influentia. Nam corpora celestia in-
 fluendo virtutem corporibus nostris alte-
 rant corda n̄ra in somnio. Et tūc contingit
 fantasiam sibi formare species et idola con-
 formia qualitib⁹ causatis in corpore a ce-
 lo. Et sic apparent aliqui effectus futuri si-
 cut de bellis vel pluuia. Sic musce percipi

Preceptum primum

Eant pluuia futurā z boues cū fortiter pun-
gūt z illi auare comedūt. Quarto fiunt re-
uelatiōe sanctorū angelorū: sicut ptz *Abat.*
ij. de angelo qui apparuit in somnis Jo-
seph dicens. Accipe puerum z matrē eius
z fuge in egyptum. Tale fuit somniū Sy-
monidis: de quo narrat *Valerius* in lib. *j.*
c. iij. Symonides cum ad littus nauē ap-
plicuisset inhumatūq; corpus iacens rep-
perisset: z illud sepulture mādasset admo-
nitus ab eo per somnium ne pximo die na-
uigaret. Et sic in terra remansit. *Eliz* enim
qui inde soluerant nauigando fluctibus z
procellis in cōspectu eius obruti sunt. *Ipe*
letus fuit q; vitam suam somnio redemit.
Hoc somnium ab aliquo spiritu bono po-
tuit fieri in recompensationē ipsius symo-
nidis. Quinto oriūtur a malorū spirituum
inspiratiōe: sicut ptz de vxore *Pilati*: que
ociosa in die parasceues dormitauit z mul-
ta passa fuit p visum: vt diabolus per gam
chri passionē impediuisset. Unde manda-
uit viro suo: dicens. Nihil tibi z iusto illi.
Abat. em̄ passa sum hodie per visum pro-
pter eum. *Abat.* *xxvij.* Talia sunt somnia
diuinatoz: qui faciunt pactum cum demo-
ne. Isto modo est simpliciter diuinare illi-
citu p somnia: non tñ primis quattuor: mo-
dis. Sexto oriunt diuina reuelatiōe: sicut
somniū *ioseph*. *Gene.* *xxvij.* Audite som-
niū meum. Sed est differentia. Aliquibus
em̄ datur reuelatio rei future: sed nō intel-
ligentia: sicut somnia *pincerne* z *pistoris*
z somnia *Pharaonis* de septem bobus.
Et alij oēs habuerūt reuelatiōē futuro-
rum per somnia: sed nō intelligentiā. Alijs
dat reuelatio simul cum intelligentiā: sicut
Joseph qui interpretatus est somnia *pincerne*
z *pistoris* z *Pharaonis*. Est igitur
valde periculosum velle diuinare per som-
nia ppter multa. Primo quia ignoramus
quo spū nobis reuelant. An ab angelo bo-
no aut malo aut a deo vel cōplexiōe. Sed
quid de sanctis qui somnia tenuerūt z di-
uinati sunt p somnia vt *Joseph* p angeluz
(*Abat.* *ij.* sic) monitus est in somnis. Et
de *Joseph* *patriarcha*. z de *Bedeon* *Jud-*
cum. *vij.* z *Daniel* z c. Respondet *Grego.*
in. *iiij.* *li.* *diaf.* dicens q; sc̄i viri talia som-

nia q̄ in eis diuinitus fiūt: a somnijs alijs
que ex illusionibus demonū vel alia causa
fiunt quodā sopore intimo vt nō decipian-
tur discernunt. Sc̄do ppter inuidiā malo-
rū spiritū: qui nitunt ducere in errorem.
Tertio ppter diuersitatē significatiōis.
Quia aliqñ signū contrariū est illi qd̄ reue-
lat. Aliqñ simile z sic de alijs. Ideo appli-
cando ad vnū particulare statim decipit.
Tale fuit somniū *Almichar*. De quo *Uale-*
rius *li.* *j.* *c.* *v.* dicit. Cū obsideret *Syracusas*
inter somniuz audisse se voces credidit nū-
ciantes futurū: vt proxima die in ea vbe
cenaret. Letus igit p inde ac diuinitus p-
missa victoria exercitū pugne disponebat.
In qua inter siculos z penos orta dissen-
sione castris ei: *Syracusani* subita irruptio-
ne oppressis ipsum ducem intra menta per-
traxerunt. Ita magis spe q̄ somno dece-
ptus cenauit *Syracusis* captiuus.

Non habebis deos alienos.

Octauū q; peccat ptra illud pceptum
sunt qui volūt diuinare de futuris
absq; demonū inuocatione. Sed oc-
culte se demon ingerit illis. Et sunt ibi mul-
te species. Primo si q̄s vult scire futura ex
cōsideratiōe motus z situs siderū: z vocā-
tur geneatici: z dicuntur etiam astrologi.
Geneatici ho dicunt ppter nataliū consi-
derationes diez. De illis *di.* *xxvj.* *q.* *iiij.* *c.*
Igit genus. Ubi dicit. Geneatici appella-
ti sunt ppter natalicioz cōsideratiōē die-
rum. Geneases em̄ hoim p duodecim celi si-
gna describūt syderūq; cursus: nascētium
mores actus z euētus pdicere conantur. i.
quali signo fuerit nat⁹ aut quē effectum ha-
beat vite q; nascit̄ interpretant. Ibi sunt qui
vulgo mathematici dicūt. Cui⁹ supstitio-
nis gen⁹: cōstellatiōes latini vocant. i. na-
tiones syderū. Quō se habeat cū quis na-
scit̄. Primū autē stellarū interpretes magi
nuncupant: sicut de his legitur q; in euāge-
lio natū ch̄m annunciauerūt. Postea hoc
noīe soli mathematici dicti sunt. Cuius ar-
tis sc̄ia neq; ad ch̄m fuit pcessa: vt ch̄sto
edito nemo exinde natiuitatē alicui⁹ de ce-
lo interpretet. Horoscopi dicti sunt: q; horas
natiuitatis hoim speculant. Hec ibi *Aug.*
in *li.* de natura hoim z demonū. Unde *di*